

A JOGUTÓDLÁSHOZ KAPCSOLÓDÓ JOGHATÁSOK BEÁLLÁSA.

Dr. Bakos-Kovács Kitti

TÁRSASÁGI JOG I.

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen
készült az Európai Unió támogatásával.

Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

A JOGUTÓDLÁSHOZ KAPCSOLÓDÓ JOGHATÁSOK BEÁLLÁSA.

A hazai jog egy olyan sajátos megoldását követ, amely **összekapcsolja a jogutódlás számviteli aspektusait a cégbejegyzés napjával**, amikor úgy rendelkezik, hogy **az átalakuló jogi személy maga határozhassa meg az átalakulás időpontját**. Ebben az esetben az átalakulás a jogi személy által meghatározott napon következik be. Anyagi jogi szempontból az átalakulás időpontjához fűződnek azok a joghatások, melynek keretei között az **átalakuló jogi személy vagyoni viszonyaiban beáll a jogutódlás**, és a jogelőd jogügyleteiben bekövetkező alanyváltás folytán a jogelőd jogi személy vagyoni jogai és kötelezettségei a jogutódot illetik, illetve terhelik.

Az átalakulás időpontjának meghatározása **lehetőség a jogi személy számára**, és nem teremt olyan kötelezettséget, hogy az átalakulási dokumentációnak minden esetben kötelező jelleggel tartalmaznia kell azt az időpontot, amelytől kezdve a jogelőd jogügyletei számviteli szempontból jogutód ügyleteinek tekintendők.

Anyagi jogi szempontból a jogutódláshoz kapcsolódó joghatásának beállításának időpontjában történik meg **a jogutódlás a jogelőd jogviszonyaiban**. A jogutódlás nem korlátozódik a jogelőd polgári jogi jogviszonyaira; átruházás, hozzájárulás vagy jóváhagyás nélkül terhelik a jogutódot a jogelőd által kötött kollektív szerződésben foglaltak teljesítése, az átalakuló gazdasági társaság hatósági engedélye alapján a jogutód is végezheti tevékenységét, amennyiben az engedély megadására vonatkozó feltételeknek eleget tesz.

Eljárásjogi szempontból az átalakulás bejegyzése **nem jelent automatikus változást** az átalakuló jogi személy részvételével zajló **eljárásokban**; e vonatkozásban az egyes eljárások rendjére vonatkozó jogszabály tájékoztatási vagy bejelentési kötelezettséget írhat elő, vagy ennek hiányában a feleket terhelő közös együttműködés és tájékoztatás elve alapján kívánható meg a jogutódlás bejelentése a bíróság részére.

DR. BAKOS-KOVÁCS KITTI
PHD.

egyetemi adjunktus

Olvasó lecke

Időigénye: 20 perc

Jogutódlás a vagyoni viszonyokban és eljárásokban

Számvitel - mérlegfordulónap

Nyilvántartásba történő bejegyzés

JOGHATÁSOK BEÁLLÁSÁNAK IDŐPONTJA

1. SZ. ÁBRA: A JOGHATÁSOK BEÁLLÁSÁNAK IDŐPONTJÁNAK JOGI JELENTŐSÉGE

A joghatások beállításának időpontjára vonatkozó jogi előírások a jogutódlás formái közül nem csupán az átalakulásra terjednek ki, hanem az átalakulás normarendszerének alkalmazási kötelezettsége folytán **az egyesülés és a szétválás esetében is** megadhatják a jogi személyek az egyesülés és a szétválás kívánt időpontját.¹

Az átalakulás konstitutív bejegyzése miatt a szervezeti változás hatályosulásának az időpontja az érintett jogi személyek szemszögéből nézve véletlenszerűen alakulhat, a hazai jogalkotó a kapcsolódó számviteli és könyvviteli feladatok megkönnyítése érdekében lehetővé teszi, hogy az átalakuló jogi személy a joghatások beállításának az időpontját meghatározhassa. Ez a lehetőség, illetve szabályozási koncepció a hazai jogban a végleges vagyonszármegkezdés fordulónapja, illetve a nyilvántartásba vétel, cégbírószági bejegyzés sajátos szimbiózisát eredményezte.

Az átalakuláshoz kapcsolódó joghatások beállításának időpontjáról a Polgári Törvénykönyv nem rendelkezik.

Az **átalakulási törvény** vonatkozó rendelkezése szerint, annak 6. § (6) bekezdése alapján a döntéshozó szerv a jogi személy átalakulásáról véglegesen döntő ülésén meghatározhatja azt az időpontot, amikor az átalakuláshoz fűződő joghatások beállnak, amely azonban **nem lehet korábbi, mint a jogelőd cég törlésének napja.**

A jogszabályi előírást – annak alanyi hatályát tekintve – az átalakulás esetében azon anyagi jogi szabályokkal együttesen kell értelmezni, amelyek egy adott jogi személytípus részére biztosítják az átalakulás, mint a jogi személy szervezeti formájának a megváltoztatásának lehetőségét. Ebből fakadóan egyesület és alapítvány átalakulására nincsen lehetőség, de a *civil szervezetek bírósági nyilvántartásáról szóló 2011. évi CLXXXI. törvény* kifejezett rendelkezése hiányában, valamint az Áttv. 6. § (6) bekezdésének nyelvtani értelmezése alapján nyitva marad annak a kérdése, hogy egyesület vagy alapítvány egyesülési és szétválási folyamataiban élhet-e a jogi személy az egyesülés és a szétválás időpontjának meghatározására vonatkozó lehetőséggel. A számviteli törvény szerinti egyes egyéb szervezetek beszámoló készítési és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló **479/2016. (XII. 28.) Kormány rendelet** 18. § (1) és (6) bekezdésének alapján egyéb szervezetek átalakulására, egyesülésére és szétválására a Szvt. 141. §-át is alkalmazni kell. **Kifejezett eljárásjogi rendelkezés hiányában** tehát **számviteli előírás alapján egyesület és alapítvány egyesülése és szétválása során is az átalakulás napjával, mint**

A számvitelről szóló 2000. évi C. törvény 141. § (1) bekezdése szerint az átalakulás napjával, mint mérlegfordulónappal az átalakulás napját követő 90 napon belül végleges vagyonszármegkezdést és végleges vagyonszármegkezdést kell készíteni és a cégbírószágnál letétbe helyezni mind az átalakuló gazdasági társaságra, mind az átalakulással létrejövő gazdasági társaságra vonatkozóan.

CÉGJOGI ELŐÍRÁSOK

A Ctv. 57. § (2) bekezdése alapján, ha az átalakuló cég az átalakulás időpontját meghatározza, az átalakulás nem a cégbejegyzés napjával, hanem a cég által megadott napon következik be. A cég által meghatározott **időpont nem lehet későbbi, mint a kérelem cégbírószághoz történő benyújtását követő kilencvenedik nap, illetve nem lehet korábbi, mint a cégbejegyzés napja.** Ha a cég által meghatározott időpont a cégbejegyzés napját megelőzné, a cégbírószág az átalakulás időpontjaként a jogelőd cég törlésének napját tünteti fel.

A Ctv. 57. § (2) bekezdésének elemzése kapcsán kiindulópontunk a hazai jog azon sajátos megoldásában rejlik, amely **összekapcsolja a számviteli aspektusokat a cégbejegyzés napjával.** Ehhez kapcsolódóan felmerülhet annak a kérdése, hogy a magánjogban és a cégeljárársban (ideértve a cégnyilvántartás és a cégjegyzékbe történő bejegyzés sajátosságait) számviteli és pénzügyi szempontok előtérbe helyezése elegendő indokul szolgál-e arra, hogy a jogalkotó az átalakulás esetében az alapításra és a hozzá kapcsolódó cégbejegyzési eljárásra vonatkozó szabályoktól eltérően lehetőséget adjon arra, hogy az átalakuló gazdasági társaság maga határozhassa meg az átalakulás időpontját.

mérlegfordulónappal kell elkészíteni a végleges vagyonmérlegeket és vagyonleltárt.

Ugyanezen rendelkezés (5) bekezdése egyértelművé teszi az egyéb jogi személyiséggel rendelkező szervezetek esetében is annak a követelményét, hogy az átalakuló és az átalakulással létrejövő egyéb szervezet **a nyilvántartásba vételére** vonatkozó törvényi előírásoknak megfelelő bírósági, cégbírósi, kamarai, más hatósági **változásbejegyzések napjával (az átalakulás napjával) készíti el** a beszámoló mérlegére és az azt alátámasztó leltárra vonatkozó előírások alapján a végleges vagyonmérleget és a végleges vagyonleltárt.

Az **átalakulási törvény 11. §-a** rendelkezik **az átalakulás nyilvántartásba vételéhez kapcsolódó bejegyzés hatályáról**, amely szerint az átalakulás esetében **a jogelőd jogi személy törlésének és a jogutód jogi személy bejegyzésének hatálya nem eshet azonos napra**. Ugyanezen § (1b) bekezdése szerint, ha az átalakuló jogi személy **az átalakulás időpontját meghatározza, a jogelőd cég törlésére az átalakulás napjával kerül sor és a jogutód jogi személyt az ezt követő napon kell bejegyezni**.

Amennyiben a jogutódlás következtében a jogutódlásban résztvevő **jogi személy törlésére nem kerül sor**, akkor a kérelemben megjelölt **továbbműködő jogi személy törölni kért nyilvántartási adataiban bekövetkező változáshoz, adattörléshez kapcsolódnak a joghatások** (például az Áttv. 20. §-a vonatkozik a szétválás ezen formáira).

Tekintettel arra, hogy az átalakulás **cégbírósi bejegyzése konstitutív**, a Ctv. 2. § (1) bekezdésének figyelembe vételével **ex nunc hatályú jogi aktus**, így a Ctv. az átalakulás cég által meghatározott időpontja és a bejegyzés kapcsolatára, azok időbeli viszonyítási pontjaira, az egyes eljárási szabályokra és az anyagi jogi feltételekre vonatkozóan egységesítésre irányuló törekvéseket is próbál megjeleníteni.

Az ellentmondás feloldása a bíróságokra hárul: kérdésként marad nyitva, hogy mivel jövőre nézve történő bejegyzés nem lehetséges, hogyan kell értelmezni cégjogi szempontból az átalakulás napjának bejegyzéséhez kapcsolódó, valamint a bejegyzés hatályát megállapító, az átalakulási törvényben elhelyezett jogszabályi előírásokat, azok egymáshoz való viszonyát. Gondolunk itt arra, hogy az átalakulás bejegyzésére irányuló kérelem egységes elbírálásának elvére, a cégbírósi ügyintézési határidejére nézve a bíróság milyen formában, hogyan és mikor hozhatja meg határozatát.

Az átalakulás cégbírósi bejegyzése kapcsán figyelembe kell venni az Áttv. 11. §-ának rendelkezéseit, miszerint a bejegyzés hatályával összefüggésben szem előtt kell tartani, hogy a jogelőd cég törlésének, valamint a jogutód cég bejegyzésének a hatálya nem eshet ugyanarra a napra.

Összefoglalás

A magyar jogalkotó által felállított rendszerben a joghatások beállításának az időpontja azonos azzal a nappal, **(1)** amikor az átalakuláshoz fűződő joghatások beállnak, azaz ebben az időpontban következik be a jogutódlás, illetve az átalakulás egyes formáitól függően a jogelőd jogi személy megszűnése, a jogutód jogi személy létrejötte vagy az átalakulással érintett már fennálló jogi személyek vonatkozásában a változások hatályosulása; **(2)** amelyre számviteli szempontból a végleges vagyonmérlegeket is elkészítik (azaz megegyezik a végleges vagyonmérlegek fordulónapjával); **(3)** a joghatások beállításának az időpontját, amely egyben a vagyonmérlegek fordulónapjához is kapcsolódik, össze kell kötni az átalakulás bejegyzésével is. Az átalakulás bejegyzése konstitutív hatályú jogi aktus, melynek megtörténteig a jogelőd változatlan formában működik tovább.

A nyilvántartásba vétellel összefüggésben a jogi személy jogalanyiségát érintő jogkövetkezmények csak a bejegyzéshez kapcsolódhatnak, amelyre vonatkozóan az Átv. 11. §-a további követelményként rögzíti, hogy az átalakulás napjával a jogelőd jogi személy megszűnik, azt törölni kell a nyilvántartásból, a jogutód jogi személyt pedig jogalanyiségát elnyerve az ezt követő napon kell bejegyezni.

Felhasznált irodalom és amelyet még további olvasásra ajánlunk

Gál Judit – Adorján Csaba „A gazdasági társaságok átalakulása” (hvgorac; Budapest; 2010.)

Bakos-Kovács Kitti „A fordulónap és az átalakulás bejegyzése a határon átnyúló egyesülések esetén I-III. (Céghírnök; 2012/2., 10-12. pp.; 2012/3., 3-5. pp.; 2012/4. 5-7. pp.)

Dobos István „Jogutódlás a gazdasági társaságok átalakulása során” (Diskurzus; 2012/1.; 40-48. pp.; online elérhetőség: http://epa.oszk.hu/02200/02234/00003/pdf/EPA02234_Diskurzus_2012_01_40-48.pdf)

Végjegyzetek

¹ BDT2015. 3400.